

Ratunek w czasie Holokaustu:

odwaga by się troszczyć

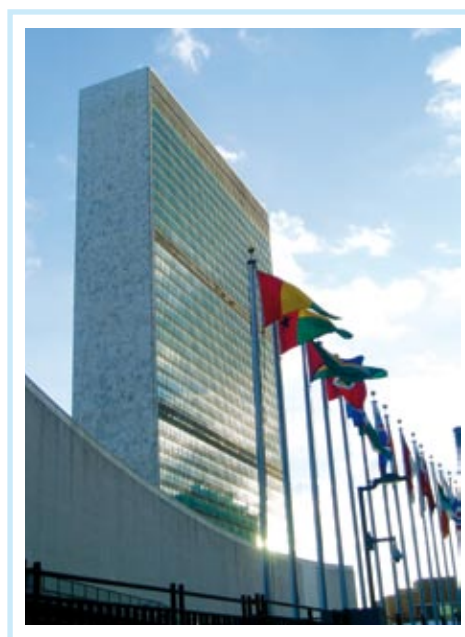
Z okazji przypadającego 27 stycznia br. Międzynarodowego Dnia Pamięci o Ofiarach Holokaustu dnia 25 stycznia br. w siedzibie głównej Organizacji Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku odbyło się specjalne wydarzenie zorganizowane z tej okazji przez Program Narodów Zjednoczonych na rzecz Badania Skali Holokaustu w Departamencie Informacji Publicznej. Uroczystość ta poświęcona była pamięci ofiar Holokaustu, a także osób które go przeżyły. Szczególną uwagę poświęcono zaś osobom, które w tych trudnych czasach miały odwagę ratować osoby zagrożone śmiercią przez swą przynależność etniczną, religijną czy polityczną.

Mateusz Babicki

O ile w przypadku ofiar żydowskich zachowało się wiele dokumentów oraz wspomnień związanych z ich zagładą w czasach nazizmu i podczas II wojny światowej, o tyle tragedia Romów i Sinti nadal pozostaje w dużym stopniu niezbadana. Losowi romskich ofiar Holokaustu, a w szczególności osobom tej narodowości, które miały odwagę ratować innych i walczyć z nazistowskim okupantem poświęciła swe przemówienie prof. Ethel Brooks z Uniwersytetu Rutgersa w Nowym Brunzwicku w stanie New Jersey. Jako osoba pochodzenia Sinti, zajmująca się naukowo zagładą Romów przypominała ona o gehennie narodu romskiego, która rozpoczęła się jeszcze przed wybuchem wojny, po dojściu do władzy w Niemczech Adolfa Hitlera. Amerykańska profesor pochodzenia Sinti podkreśliła znaczenie odstoniętego w październiku ubiegłego roku pomnika ku czci zamordowanych Romów i Sinti w Berlinie, niemal trzydzieści lat po oficjalnym uznaniu zagłady osób tej narodowości przez władze RFN. Jej zdaniem wagę monumentu wzmacnia ponadto fakt, iż został umiejscowiony w parku Tiergarten niedaleko dawnego Reichstagu, ówczesnego parlamentu III Rzeszy. Przypominała przy tej okazji romskiego działacza

z Niemiec – Romani Rose, którego trzynastu członków rodziny zostało zamordowanych przez nazistów. Dodała również, że nie ma wśród niemieckich Romów i Sinti rodziny, w której nikt nie padłby ofiarą represji hitlerowskich. Ethel Brooks wspomniała ponadto, iż najwięcej miejsc zagłady osób narodowości romskiej znajduje się w Europie Wschodniej. Wiele z nich, jej zdaniem, nie zostało jeszcze dokładnie zbadanych, udokumentowanych i upamiętnionych.

W swym wystąpieniu na forum ONZ Ethel Brooks przywołała postacie narodowości romskiej, które pomimo olbrzymiego zagrożenia w postaci utraty życia znalazły odwagę i współczucie by ratować inne osoby ze swojej i nie tylko swojej narodowości, lecz również podejmowały czynną walkę z okupantem. Wśród wymienionych w Nowym Jorku osób obok Zoni Weisza z Holandii, Josifa Teifla z Czech i Amilcare Debara z Włoch, znalazła się również kobieta romska z Polski – Alfreda Markowska – Noncia. Ta urodzona w 1926 r. Romni uratowała życie blisko pięćdziesięciorgu romskim i żydowskim dzieciom, za co 17 października 2006 r. otrzymała z rąk Prezydenta RP Krzyż Komandorski z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski. Wśród ocalałych przez Alfredę Markowską dzieci był

Główna kwatery ONZ w Nowym Jorku.
Fot. Steve Cadman / Wikipedia

również ojciec Prezesa Związku Romów Polskich z siedzibą w Szczecinku – Romana Chojnackiego.

Podsumowując swą wypowiedź, prof. Ethel Brooks zwróciła uwagę na fakt, iż oprócz należnych pomordowanym oraz żyjącym ofiarom nazizmu, a także bohaterom oficjalnych i codziennych aktów pamięci, niezwykle ważną rzeczą jest również prowadzone na co dzień zwalczanie wszelkich aktów rasizmu, ksenofobii i dyskryminacji.

Wystawa w Muzeum Auschwitz-Birkenau upamiętniająca zagładę Romów w czasie II wojny światowej. Fot. ZRP

Okazjatyr kaj dre dyves 27 januaro vyperet Maškrethemytko Dyves

pał Rypryyben Ofiarendyr Holokaustoskre, dyj dyves sygedyr dre siedziba ONZ dre Newo Jorko isys kerdy uroczystość rypryybnytko. Rypryrenys też adoj Romendyr - na tylko jako ofiarendyr, ale też jako bare bohaterendyr kaj ratyrenys vavire manušen zamarypnatyr. Właśnie dałestyr rakirełys dre peskro wystąpieńio profesorka Ethel Brooks, Amerykancka kaj podział Sintentyr. Daja syklakirdy uniwersytecko rypyrdzia adoj Romnia Polskatyr - Alfreda Markowska, Bi Noncia. Daja szanowano dre ceło Polska Phury Romni uratyndzia dre dujto sveytytko marylben prawie 50 čhavoren.

In case of Jewish victims there were preserved many documents and testimonies associated with their genocide in the Nazi times and during the Second World War, whereas the tragedy of Roma and Sinti stays in a large extent unknown. The fate of Roma and Sinti during Holocaust was included in the speech of the Professor Ethel Brooks from the University of Rutgers of New Brunswick in the New Jersey. As the person of Sinti origin scientifically dealing with the Roma genocide she reminded on the tragedy of their nation, which started before the eruption of the war after Adolph Hitler's coming to power. The American Professor of Sinti origin underlined importance of the monument in memoriam of murdered Roma and Sinti in Berlin, which was opened in October 2012, almost 30 years after the official recognition of those persons' genocide by the Federal Republic of Germany authorities. In her opinion

The Rescue during Holocaust:

a courage to care

On the occasion of the 27th of January's International Day on the Remembrance of Holocaust Victims on the 25th January in the Headquarter of the United Nations Organisation (UNO) in New York there took place the Special Event organized on this occasion by the United Nations and Holocaust Outreach Programme at the Department of Public Information. The Ceremony was devoted to the Remembrance of Holocaust Victims as well as its' survivors. The particular attention was focused on the persons, who in those difficult times had a courage to save persons endangered death due to their ethnic, religious or political affiliation.

the meaning of the monument is also reinforced by the fact, that it is placed in the Tiergarten Park near from the former Reichstag, the then Parliament of the Third Reich. At this occasion she reminded a Romani activist from Germany – Romani Rose, whose 13 members of family were murdered by Nazi. She also added, that there is not a single German Roma and Sinti family in which there is no victim of Hitler's repressions. Ethel Brooks reminded also the most places of persons of Romani origin genocide are located in the Eastern Europe. In her opinion many of them are still not precisely researched, documented and commemorated.

In her speech at UNO forum Ethel Brooks recalled creatures of Romani nationality, who in spite of great danger of losing their life found courage and compassion to save other persons from their and not only their nationality, but also actively fought against oppressing forces. Among the persons

mentioned in New York beside Zoni Weisz from the Netherlands, Josif Tefifel from Czechs and Amilcare Debara from Italy there was also a Romani woman from Poland – Alfreda Markowska – Noncia. This 1926 born Romani woman saved life of almost 50 Romani and Jewish children for which on 17th of October 2006 she was awarded with the Commander Cross with the Star of Polonia Restituta by the President of the Republic of Poland. Among the children saved by Alfreda Markowska was also father of the Polish Roma Union based in Szczecinek President's – Roman Chojnacki.

Concluding her speech Professor Ethel Brooks paid attention to the fact, that besides the official and everyday acts commemoration in memoriam of murdered and still living Nazism victims' a very important thing is also counteracting all acts of racism, xenophobia and discrimination carried every day.